

EVROPSKÝ INSPEKTOR OCHRANY ÚDAJŮ

Shrnutí stanoviska evropského inspektora ochrany údajů k návrhu evropského systému pro cestovní informace a povolení (ETIAS)

(Úplné znění tohoto stanoviska je k dispozici v angličtině, francouzštině a němčině na webových stránkách evropského inspektora ochrany údajů na adrese www.edps.europa.eu)

(2017/C 162/06)

Politika správy hranic EU prodělala v posledních několika letech značný vývoj vzhledem k výzvám spojeným s přílivem uprchlíků a migrantů, jakož i k obavám o bezpečnost, jež vzrostly po útocích v Paříži, Bruselu a Nice. Situace v současné době a potřeba zajistit bezpečnost na území členských států přiměly Komisi, aby zahájila několik legislativních iniciativ, které jsou zaměřeny na zlepšení kontroly osob vstupujících do schengenského prostoru.

Jednou z těchto iniciativ je návrh nařízení o zřízení evropského systému pro cestovní informace a povolení („ETIAS“), který Komise předložila dne 16. listopadu 2016.

Podle návrhu by systém vyžadoval, aby cestovatelé ze zemí s bezvízovým stykem podstupovali posouzení rizik s ohledem na bezpečnost, nelegální migraci a rizika pro veřejné zdraví ještě před příjezdem na hranice schengenského prostoru. Toto posouzení by bylo prováděno pomocí křížové kontroly údajů žadatele podaných přes systém ETIAS s jinými informačními systémy EU, se seznamy podezřelých a s bezpečnostními kritérii ETIAS. Výsledkem tohoto procesu by bylo udělení nebo zamítnutí udělení automatického povolení pro vstup do EU.

Ve svém návrhu systému ETIAS zákonodárce EU zjevně sleduje rostoucí trend, který spočívá ve společném řešení problémů s bezpečností a migrací, aniž by bral ohled na podstatné rozdíly mezi těmito dvěma oblastmi. Zřízení systému ETIAS by mělo významný dopad na právo na ochranu osobních údajů, protože různé druhy dat shromažďovaných původně pro velmi různé účely by byly přístupné širšímu spektru orgánů veřejné správy (např. imigrační úřady, pohraniční stráž, donucovací orgány atd.). Z tohoto důvodu se evropský inspektor ochrany údajů domnívá, že existuje potřeba provést posouzení dopadu, který návrh bude mít na právo na soukromí a právo na ochranu údajů, jak jsou zakotvena v Listině základních práv EU, jež by bilancovalo všechna stávající opatření na úrovni EU v oblasti migrace a zajištění bezpečnosti.

Kromě toho návrh systému ETIAS vzbuzuje obavy, pokud jde o proces určení možných rizik spojených se žadatelem. V tomto ohledu by zvláštní pozornost měla být věnována definici těchto rizik jako takových. Vzhledem k tomu, že důsledkem pro jednotlivce může být odepření vstupu, musí zákon jasně definovat, jaká jsou hodnocená rizika. Evropský inspektor ochrany údajů rovněž zpochybňuje existenci bezpečnostních kritérií ETIAS. Evropský inspektor ochrany údajů chápe, že cílem zákonodárce je vytvořit nástroj, který by umožnil automatické vytřídění státních příslušníků třetích zemí s bezvízovým stykem, s nimiž jsou spojena taková rizika. Nicméně, profilování, stejně jako jakákoli jiná forma počítačové analýzy dat používaná na jednotlivce, vyvolává vážné technické, právní a etické otázky. Proto evropský inspektor ochrany údajů vyzývá k předložení přesvědčivých důkazů, které by podpořily nutnost používat profilovací nástroje pro účely systému ETIAS.

Kromě toho evropský inspektor ochrany údajů zpochybňuje význam sběru a zpracování zdravotních údajů, jak je předpokládá návrh. Požaduje lepší zdůvodnění zvolené lhůty pro uchovávání údajů i nezbytnosti poskytnout přístup vnitrostátním donucovacím orgánům a Europolu.

Nakonec vydává doporučení například k rozdělení rolí a odpovědnosti mezi jednotlivé zúčastněné subjekty a k architektuře a bezpečnosti informací v systému ETIAS.

I. ÚVOD

1. Iniciativa Evropské komise ke zřízení evropského systému pro cestovní informace a povolení (dále jen „ETIAS“) se datuje až ke sdělení z roku 2008 nazvanému „Příprava dalších kroků v oblasti správy hranic v Evropské unii“⁽¹⁾. V tomto sdělení Komise navrhla nové nástroje pro budoucí správu evropských hranic - zejména systém vstupu/výstupu („EES“) a program registrovaných cestujících („RTP“) - a poprvé zvažovala zavedení systému ETIAS, který se v té době jmenoval elektronický systém cestovních povolení EU („EU ESTA“). Evropský inspektor ochrany údajů vydal předběžné připomínky⁽²⁾ k tomuto sdělení ve stejném roce.
2. V únoru 2011 Komise vydala politickou studii⁽³⁾ analyzující čtyři různé možnosti pro zavedení EU ESTA. Studie dospěla k závěru, že v té době nebyly splněny podmínky, které by ospravedlnily vyvození EU ESTA. Ve sdělení⁽⁴⁾ z roku 2012, které se týkalo inteligentních hranic, Komise dospěla k názoru, že zřízení EU ESTA by mělo být dočasně odloženo, ale oznámila svůj záměr pokračovat v práci na EES i RTP.
3. Ve sdělení⁽⁵⁾ „Silnější a inteligentnější informační systémy pro ochranu hranic a bezpečnost“ ze dne 6. dubna 2016 Komise oznámila, že posoudí nutnost, technickou proveditelnost a přiměřenost zřízení budoucího evropského systému pro cestovní informace a povolení. Ve stejném roce Komise provedla studii proveditelnosti, která použila ke srovnání tři další systémy cestovních povolení existující ve světě: ESTA v USA, eTA v Kanadě a eVisitor v Austrálii.
4. Dne 16. listopadu Komise zveřejnila závěrečnou zprávu o studii proveditelnosti⁽⁶⁾ (dále jen „Studie proveditelnosti z roku 2016“) a rovněž návrh ETIAS (dále jen „návrh“).
5. Evropský inspektor ochrany údajů vítá, že s ním útvary Komise návrh neformálně konzultovaly před jeho přijetím. Nicméně lituje, že vzhledem k velmi krátké lhůtě a k významu a složitosti návrhu nebylo v té době možné poskytnout smysluplný příspěvek.

V. ZÁVĚR

113. Evropský inspektor ochrany údajů vítá pozornost věnovanou ochraně osobních údajů v celém návrhu na zřízení systému ETIAS.
114. Při plném respektování role zákonodárce při posuzování nezbytnosti a přiměřenosti navrhovaných opatření evropský inspektor ochrany údajů připomíná, že tyto dva zákonné požadavky vysoké úrovně, jež jsou zakotveny v Listině, může přezkoumat Soudní dvůr Evropské unie a že evropský inspektor ochrany údajů má za úkol jejich zajištění. Zdůrazňuje, že neexistence posouzení dopadu na ochranu údajů neumožňuje posoudit nezbytnost a přiměřenost systému ETIAS, jak je v současnosti navrhován.
115. Vzhledem k tomu, že návrhem se zřizuje dodatečný systém zahrnující zpracování značného množství osobních údajů státních příslušníků třetích zemí pro imigrační a bezpečnostní cíle, evropský inspektor ochrany údajů doporučuje zákonodárci, aby provedl bilanci všech opatření na úrovni EU, která se týkají zpracování dat pro imigrační a bezpečnostní cíle, a provedl hloubkovou analýzu, pokud jde o jejich cíle a výsledky.
116. V této souvislosti evropský inspektor ochrany údajů doporučuje zahrnout definici rizik nelegální migrace a bezpečnostních rizik do návrhu, aby byl v souladu se zásadou omezení účelu.

⁽¹⁾ Sdělení ze dne 13. února 2008 Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Příprava dalších kroků v oblasti správy hranic v Evropské unii“, COM(2008) 69 v konečném znění.

⁽²⁾ Předběžné připomínky evropský inspektor ochrany údajů ze dne 3. března 2008, k dispozici na adrese: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/shared/Documents/Consultation/Comments/2008/08-03-03_Comments_border_package_EN.pdf.

⁽³⁾ Politická studie k elektronickému systému cestovních povolení EU (EU ESTA) z února 2011, k dispozici na adrese: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/pdf/esta_annexes_en.pdf.

⁽⁴⁾ Sdělení ze dne 25. října 2011 Komise Evropskému parlamentu a Radě „Inteligentní hranice - možnosti a další postup“, COM(2011) 680 v konečném znění.

⁽⁵⁾ Sdělení ze dne 6. dubna 2016 Komise Evropskému parlamentu a Radě „Silnější a inteligentnější informační systémy pro ochranu hranic a bezpečnost“, COM(2016) 205 v konečném znění.

⁽⁶⁾ Studie proveditelnosti ze dne 16. listopadu 2016 k evropskému systému pro cestovní informace a povolení (ETIAS) - Závěrečná zpráva, k dispozici na adrese: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/legislative-documents/docs/20161116/etias_feasability_study_en.pdf.

117. Dále evropský inspektor ochrany údajů vyjadřuje obavy, zda by použití bezpečnostních kritérií ETIAS bylo plně v souladu se základními právy zakotvenými v Listině. Doporučuje, aby navrhovaná bezpečnostní kritéria ETIAS byla předmětem předběžného komplexního posouzení s ohledem na jejich dopad na základní práva. Rovněž si klade otázku, zda přesvědčivé důkazy podporují nutnost používat profilovací nástroje pro účely systému ETIAS a, *quod non*, vybízí zákonodárce, aby znovu zvážil využití profilování.
118. Evropský inspektor ochrany údajů zpochybňuje relevanci a efektivitu sběru a zpracování zdravotních údajů, jak je předpokládá návrh, a to z důvodu jejich nedostatečné spolehlivosti. Také si klade otázku o nutnosti takové údaje zpracovávat vzhledem k omezené vazbě mezi zdravotními riziky a cestovateli ze zemí s bezvízovým stykem.
119. Pokud jde o přístup vnučovacích orgánů a Europolu k údajům v systému ETIAS, evropský inspektor ochrany údajů zdůrazňuje, že přesvědčivé důkazy podporující nutnost takového přístupu dnes chybí. Evropský inspektor ochrany údajů poukazuje na to, že nezbytnost a přiměřenost nových systémů je potřeba posoudit jak globálně, s přihlédnutím k již existujícím rozsáhlým informačním systémům v EU, tak specificky, a sice v konkrétních případech dotčených státních příslušníků třetích zemí, kteří navštěvují EU a vstupují do ní legálně.
120. Kromě hlavních obav, jak jsou uvedeny výše, se doporučení evropského inspektora ochrany údajů v tomto stanovisku týkají následujících aspektů návrhu:
- nezbytnost a přiměřenost souboru shromažďovaných dat,
 - zvolené lhůty pro uchovávání údajů,
 - interoperabilita ETIAS s jinými IT systémy,
 - práva a prostředky nápravy subjektů údajů,
 - nezávislý přezkum podmínek pro přístup donucovacích orgánů,
 - rozdělení rolí a odpovědnosti mezi agenturu EBCG a eu-LISA,
 - ověření centrální jednotkou ETIAS,
 - architektura a bezpečnost informací v ETIAS,
 - statistiky generované systémem a
 - role evropského inspektora ochrany údajů.
121. Evropský inspektor ochrany údajů zůstává k dispozici a je připraven poskytnout další poradenství k návrhu, rovněž ve vztahu k jakémukoliv aktu v přenesené pravomoci nebo prováděcímu aktu přijatému na základě navrhovaného nařízení, jež by mohly mít dopad na zpracování osobních údajů.

V Bruselu dne 6. března 2017.

Giovanni BUTTARELLI
evropský inspektor ochrany údajů
